

Załącznik
do Uchwały XXV/207/2016 Rady Powiatu Nakielskiego
z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia
"Programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu
udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania
i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci
w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie nakielskim na lata 2017-2020"

**PROGRAM SŁUŻĄCY DZIAŁANIOM PROFILAKTYCZNYM
MAJĄCYM NA CELU UDZIELENIE SPECJALISTYCZNEJ POMOCY
ZWŁASZCZA W ZAKRESIE PROMOWANIA I WDROŻENIA
PRAWIDŁOWYCH METOD WYCHOWAWCZYCH
W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH
ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE
W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA 2017 – 2020**

SPIS TREŚCI:

1. WPROWADZENIE	3
2. PODSTAWY PRAWNE	3
3. PODSTAWY TEORETYCZNE	4
4. RYS STATYSTYCZNY ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE	14
5. ANALIZA SWOT	21
6. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	22
6.1 Obszar, cele i kierunki działania programu	22
6.2 Adresaci, realizatorzy i partnerzy programu	25
6.3 Wskaźniki realizacji programu	25
6.4 Źródła finansowania programu	26
6.5 Monitoring i ewaluacja	26
7. PODSUMOWANIE	26
8. ZAŁĄCZNIKI	27

1. WPROWADZENIE

Nasza przeszłość nadaje kształt naszej przyszłości. (...) Nie można swej przeszłości wyciąć, jak wycina się nieudany kadr filmu¹. W życiu każdego człowieka znaczącą rolę odgrywa rodzina i okres dzieciństwa. Rodzina jako najważniejsza, podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo² winna zaspokajać potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. To w niej dokonuje się podstawowy proces wychowywania dziecka oraz wprowadzenia go w szereg kontaktów społecznych. Rodzina kształtuje osobowość, styl życia i poglądy jej członków. Wartości wyniesione z domu rodzinnego wpływają na to jak jednostka funkcjonuje w społeczeństwie. Dom rodzinny winien być miejscem, które kojarzy się z bezpieczeństwem i komfortem. Jednakże wiele osób swoje najbliższe środowisko kojarzy z cierpieniem, które negatywnie oddziałuje na jednostkę i jej postrzeganie świata. Zaburzenia równowagi systemu rodzinnego mogą skutkować bezradnością rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz zakłócić wchodzenie jej członków w określone role społeczne³. Negatywne zjawiska społeczne w tym ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia czy choroby cywilizacyjne utrudniają zapewnienie dzieciom właściwych i sprzyjających rozwojowi warunków. Narastające napięcie i frustracja rodziców przyczyniają się do przyjmowania przez nich nieprawidłowych postaw i metod wychowawczych, często opartych na przemocy. W związku z tym istnieje potrzeba jak najwcześniejszego udzielenia pomocy oraz podjęcie działań profilaktyczno-ochronnych w zakresie wspierania rodziny w pełnieniu przez nią funkcji opiekuńczych oraz wychowawczych.

2. PODSTAWY PRAWNE

Bezpośredni obowiązek opracowania i realizacji wskazanego dokumentu wynika z art. 6 pkt 3 ppkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, na mocy którego do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie⁴.

Przy konstruowaniu dokumentu odniesiono się głównie do wskazanych aktów prawnych:

1. ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2016 poz. 814),

---

¹ A. Kępiński, *Lęk*, Kraków 2014, s. 5

² Z. Tyszka, *Rodzina w świecie współczesnym – jej znaczenie dla jednostki i społeczeństwa*, [w:] *Pedagogika Społeczna*, pod red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Warszawa 1995, s. 137.

³ por. załącznik nr 1 do uchwały Nr XVII/138/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie przyjęcia Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2016-2020, s. 55

⁴ *ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. 2015 poz. 1390)

2. ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390),
3. ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930),
4. ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2016 poz. 575),
5. uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 (M. P. 2014 poz. 445),
6. uchwała nr 24/899/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 czerwca 2013r. w sprawie przyjęcia „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”,
7. uchwała Nr XVII/138/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 30 marca 2016r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2016-2020”,
8. uchwała Nr XVIII/150/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 27 kwietnia 2016r. w sprawie przyjęcia "Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie nakielskim na lata 2016 - 2020".

Zagadnienia rozpatrywane w programie mogą wymagać szerszego kontekstu prawnego, stąd konieczne będzie odwołanie się do innych ustaw i aktów prawnych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim.

3. PODSTAWY TEORETYCZNE

Troska o dziecko jest pierwszym i podstawowym sprawdzianem stosunku człowieka do człowieka⁵. Od narodzin istota ludzka podlega złożonym działaniom wychowawczym i edukacyjnym różnych grup i instytucji, wśród których pierwszoplanową rolę odgrywa rodzina. To w niej dokonuje się podstawowy proces wychowywania dziecka oraz wprowadzenia go w szereg kontaktów społecznych. Od stylu funkcjonowania jednostki w rodzinie zależy jej dalszy rozwój i późniejszy status społeczny. Wszyscy członkowie rodziny są współtwórcami układu wzajemnych relacji, jednocześnie każdy z nich stanowi indywidualną jednostkę, która nosi ślady ogólnego systemu rodzinnego. Dzięki temu układowi pomiędzy osobami w rodzinie istnieje sieć różnych sprzężeń zwrotnych, dlatego też zaistnienie jakichkolwiek zmian w tym układzie ma ogromny wpływ na funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Tak więc sytuacja niepełnosprawności lub zaburzenia któregoś z członków rodziny wpływa na sposób funkcjonowania rodziny jako systemu⁶. Niezaradność

---

⁵ Jan Paweł II *naucza. O rodzinie*, Kraków 2011, s. 140

⁶ M. Jankowska, *Wychowanie jako system wzajemnych oddziaływań rodziców i dzieci*, *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*, 1(21)2015, s. 7

rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się często z innymi dysfunkcjami w tym uzależnieniami, przemocą w rodzinie czy problemami w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, bądź zawodowych.

Wychowanie rodzinne, jak każde ludzkie oddziaływanie, niesie wartości pozytywne i zagrożenia. Z jednej strony stanowi centrum przekazywania wartości etycznych, z drugiej zaś każde odchylenie w zachowaniu dziecka można tłumaczyć zaburzeniami stosunków rodzinnych⁷. Zaangażowanie rodziców w sprawy wychowania ma decydujące znaczenie dla przyszłych losów dziecka, jego kształtowania się jako jednostki niepowtarzalnej, przejawiającej określony poziom zdolności i specyficzne cechy charakteru⁸.

Sposoby reagowania na rosnące potrzeby dzieci określają style wychowania. Każda rodzina posiada swój własny styl wychowania, który decyduje o ilości i jakości oddziaływań na dziecko, a szczególnie na jego psychikę. O stylu wychowania decydują rodzice, ponieważ to oni pełnią funkcje wychowawcze. Na ukształtowanie się określonego stylu wychowawczego wpływa:

- pogląd rodziców na to jak dziecko powinno być wychowane, jakie należy mieć na niego wpływ w poszczególnych etapach rozwoju oraz do czego zmierzają różne formy i środki kierowania jego postępowaniem,
- osobiste doświadczenia i wzory otrzymane w rodzinach pochodzenia obojga rodziców,
- świadomość podobieństwa tkwiącego w dzieciach, w ich zachowaniu do okresu dzieciństwa rodziców⁹.

W literaturze psychologicznej i pedagogicznej wyróżnia się głównie trzy style wychowania¹⁰
11.:

- **styl autokratyczny (autorytatywny)** ma charakter konserwatywny i oparty jest na autorytecie przemocy. Rodzice wymagają od dzieci posłuszeństwa, podporządkowania się wszelkim poleceniom. Decyzje w sprawach rodziny i dzieci podejmują rodzice, lub jedno nich będące autorytetem rodziny. W rodzinie autokratycznej dziecko zna swoje prawa i obowiązki, wie co mu wolno, a czego nie. Rodzice kontrolują zachowanie dziecka, często stosują kary, rzadko nagrody. Istnieją różne odmiany autokratycznego stylu wychowania. Pierwszy wariant skrajny jest oparty na karach i wzbudzaniu lęku, drugi opiera się na ujawnianej dziecku życzliwości, połączonej jednak z przekonaniem o konieczności stałego nim kierowania i silnej kontroli jego

⁷ D. Rogińska, *Postawy rodzicielskie i ich wpływ na osobowość dziecka*, <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU5785> [dostęp: 24.08.2016r.]

⁸ M. Ochmański, *Wybrane poznawcze i środowiskowe uwarunkowania osiągnięć szkolnych dzieci rozpoczynających naukę*, Lublin 1995, s. 31

⁹ M. Przetacznik-Gierowska, Z. Włodarski, *Psychologia wychowawcza*, Warszawa 2002, s. 127

¹⁰ M. Przetacznik-Gierowska, Z. Włodarski, *Psychologia wychowawcza*, Warszawa 2002, s. 130-131

¹¹ M. Ryś, *Systemy rodzinne. Metody badań struktury rodziny pochodzenia i rodziny własnej*, Warszawa 2009, s.17-18

czynności. Konsekwencje skrajnego autokratycznego stylu wychowania są różne w zależności od jego nasilenia. Dzieci przyzwyczajone do posłuszeństwa, zachowują się despotycznie, a nawet okrutnie wobec młodszych lub słabszych kolegów. Inne są zastraszone i uległe, niezdolne do samodzielnego działania i myślenia. Jeszcze inne buntują się, stawiają opór przeciw ustawicznemu przymusowi i stają agresywne wobec innych.

- **styl demokratyczny** uważa się za najbardziej prawidłowy ze wszystkich stylów wychowania. Wpływa on pozytywnie na rozwój osobowości dziecka. Cechą charakterystyczną jest dopuszczenie dziecka do współdziałania w życiu rodziny: dziecko wraz z rodzicami i innymi członkami rodziny omawia i dyskutuje sprawy codzienne. Planuje sposób spędzania wolnego czasu, zastanawia się jak rozwiązać kłopotliwe problemy, wypowiada swoje zdanie i przyczynia się do podjęcia określonej decyzji. To wszystko wpływa na rozwój własnej inicjatywy u dziecka oraz kształci postawy prospołeczne. Dziecko wychowane w stylu demokratycznym zna zakres swoich obowiązków i zadań, które nie zostały mu narzucone, lecz dobrowolnie je przyjęło, czasami z własnej chęci, a niekiedy dlatego, że wyjaśniono mu sens i konieczność podjęcia się ich dla dobra całej rodziny. Ponadto w rodzinie takiej szanuje się prawa każdej osoby i dba się o integralny rozwój wszystkich członków rodziny. Przy takim stylu wychowania stosunkowo wcześnie kształtuje się u dziecka zdolność do samokontroli i dyscyplina oparta na zinterioryzowanych normach i zasadach moralnych. Więzy emocjonalna dziecka z rodzicami jest silna, rodziców z dziećmi łączy wzajemny szacunek, zaufanie i życzliwość.
- **styl liberalny.** Rodzice wychowując przyjmują założenie, że dziecku należy pozostawić całkowitą swobodę, nie trzeba hamować jego aktywności i spontanicznego rozwoju. Wystarczy zaspokoić jego potrzeby materialne i uczuciowe, stworzyć warunki do zabawy i nauki. Interwencja w zachowanie się dziecka następuje tylko w wyjątkowych przypadkach, w sytuacji drastycznego przez niego naruszenia norm społecznych. Rodzice zatem wpajają dziecku normy i zasady moralne stosunkowo późno, opóźniony jest także proces socjalizacji dziecka. Dziecko przywykłe do tego, że rodzice zaspokajają wszystkie jego kaprysy i nie zabraniają mu niczego, trudno wyzbywa się swojego egocentryzmu i z trudem przystosowuje się do grupy rówieśniczej. M. Ryś wyróżniła dwa rodzaje liberalnego oddziaływania rodziców tj. styl liberalny-kochający i liberalny-niekochający, mające zdecydowanie inne odniesienie rodziców do dzieci, a więc różne konsekwencje i skutki dla tak wychowanych potomków. W stylu kochającym dziecko otoczone jest czułością i miłością, rodzice są z nim związani, zostawiają mu swobodę działań i wybór postaw, uważają, że dziecko samo dokona

właściwych wyborów gdy dorośnie. W stylu niekochającym rodzice są wobec niego obojętni, okazują mu chłód emocjonalny i nie interesują się jego życiem¹².

Ponadto trzeba pamiętać o tym, że jakkolwiek styl wychowania w rodzinie jest ważnym czynnikiem kształtującym osobowość dziecka, nie jest to czynnik jedyny. Dopiero w powiązaniu z postawami rodziców wobec dzieci, z emocjonalną więzią łączącą członków rodziny i z ogólną atmosferą w niej panującą, czynnik ten nabiera właściwego znaczenia.

Niektórzy rodzice, głównie ci, którzy powielają dobre wzorce wychowawcze swoich rodziców, odnoszą sukcesy, wychowując swoje dzieci w atmosferze bezpieczeństwa i poszanowania prawa do mądrego kształtowania ich osobowości. Niestety niekiedy rodzice popełniają błędy wychowawcze, co powoduje zachwianie poczucia bezpieczeństwa psychicznego ich pociech, co ma niezwykle negatywny wpływ na kształtowanie pozytywnych i właściwych cech osobowości¹³.

Według M. Ziemskiej wyróżnia się cztery główne przeciwstawne pary postaw wychowawczych:

1. akceptacja – odrzucenie,
2. współdziałanie – unikanie,
3. rozumna swoboda – nadmierne ochranianie,
4. uznanie praw – nadmierne wymagania¹⁴.

Rodzina nie zawsze stanowi silną i zjednoczoną komórkę społeczną. Niejednokrotnie wymaga wsparcia zarówno finansowego jak i socjalnego państwa. Dokonujące się we współczesnym świecie zmiany społeczno-kulturowe, obyczajowe, ekonomiczne, polityczne, światopoglądowe wywołują głębokie przeobrażenia w rodzinie. Nasila się zjawisko dysfunkcjonalności i dezorganizacji rodziny; obserwuje się zaburzenia w zakresie struktury, funkcji, więzi i relacji między członkami rodziny, nieudolność i bezradność w wychowaniu dzieci, patologie w rodzinie. Zjawiska te wpływają na powstawanie i rozwijanie się zaburzeń w rozwoju dzieci i młodzieży. Istotnymi czynnikami ryzyka tkwiącymi w środowisku rodzinnym są przede wszystkim:

- zaburzenia w zakresie struktury rodziny: wzrost rodzin rozbitych (rozwód, separacja), samotnie wychowujących dzieci, związków nieformalnych, rodzin zrekonstruowanych,
- nieprawidłowości w zakresie więzi interpersonalnych w rodzinie: są one coraz słabsze, rozluźnione, nacechowane negatywnymi emocjami. Czynniki determinujące zaburzenia więzi to konflikty w rodzinie, nieprawidłowa komunikacja, negatywne postawy członków rodziny wobec siebie wzajemnie, niedostateczny poziom empatii,

---

¹² M. Ryś, *Systemy rodzinne. Metody badań struktury rodziny pochodzenia i rodziny własnej*, Warszawa 2001, s. 18

¹³ M. Jankowska, *Wychowanie jako system wzajemnych oddziaływań rodziców i dzieci*, *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*, 1(21)2015, s. 29

¹⁴ M. Ziemska, *Postawy rodzicielskie*, Warszawa 2009, s. 57-61

- negatywne postawy rodzicielskie, takie jak: unikanie kontaktu z dzieckiem, emocjonalne odrzucenie dziecka, postawa nadmiernie opiekuńcza bądź nadmiernie wymagająca,
- brak konsekwentnego systemu wychowawczego, błędy wychowawcze, nieprawidłowe style wychowania (zwłaszcza styl liberalny, autokratyczny), niedostarczanie dziecku właściwych wzorów osobowościowych,
- nadmierna koncentracja rodziców na pracy, karierze i własnych sprawach, a tym samym brak czasu poświęcanego dziecku. Dziecko rozwija się w środowisku, które nie zaspakaja jego podstawowych potrzeb: bezpieczeństwa, akceptacji, miłości,
- zaburzenia w zakresie hierarchii wartości rodziców charakteryzujące się relatywizmem, chaosem w zakresie wartości, dominacją wartości instrumentalnych (kariera, sukces, pieniądze, umiejętności) nad wartościami uniwersalnymi (prawda, dobro, piękno, wiara, uczciwość, odpowiedzialność, rodzina).

Wymienione wyżej niekorzystne sytuacje występujące w rodzinie zwiększają prawdopodobieństwo ryzyka wystąpienia zaburzeń rozwoju dzieci i młodzieży. (...) Dlatego też należy podejmować coraz bardziej intensywne działania wspomagające rodziny. Obecnie bowiem coraz częściej rodzice nie zapewniają dzieciom właściwych warunków rozwoju¹⁵.

Dla pedagogów społecznych i pracowników socjalnych szczególnym obiektem eksploracji jest rodzina, która stwarza rzeczywiste lub potencjalne zagrożenie funkcjonowania jej członków, a szczególnie dzieci, stając się podmiotem działań edukacyjnych i wspierających¹⁶.

Rodziną ryzyka możemy nazwać rodzinę, która przeżywa wewnętrzne lub zewnętrzne napięcia (kryzysy, problemy) na skutek dotyczących ją kwestii społecznych, takich jak: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność, patologie społeczne (uzależnienia, przemoc, przestępczość), samotne rodzicielstwo¹⁷.

Dysfunkcjonalność rodziny powoduje zaburzenie stosunków emocjonalnych i interpersonalnych między rodzicami oraz między rodzicami a dziećmi. Zakłócony zostaje klimat życia domowego, tworząc traumatyczną atmosferę życia rodzinnego. Niezaspokojone są w niej potrzeby psychiczne dziecka, a życie rodzinne ulega dezorganizacji. W rodzinie dysfunkcyjnej brak jest celów wychowawczych i życiowych. Natomiast metody opiekuńczo-wychowawcze występujące w rodzinie

¹⁵ H. Malicka - Gorzelańczyk, *Pomoc rodzinie w środowisku lokalnym. Rola i zadania profilaktyki społecznej oraz psychoterapii we wspomaganiu rodziny*, http://kpsw.edu.pl/pobierz/wydawnictwo/noe4/097_Hanna%20Malicka.pdf, [dostęp: 18.08.2016r.]

¹⁶ E. Kantowicz, *Perspektywa transwersalna w badaniu rodziny ryzyka i wsparciu społecznym na rzecz dziecka i rodziny*, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/4464/1/11_Ewa_Kantowicz_Perspektywa%20transwersalna%20w%20badaniu%20rodziny%20ryzyka_209-223.pdf [dostęp:] 18.08.2016r.

¹⁷ E. Kantowicz, *Rodzina ryzyka jako przedmiot zainteresowań naukowo-profesjonalnych pracy socjalnej*, [w:] *Miłość, wierność i uczciwość na rozstajach współczesności. Kształty rodziny współczesnej* (red.) W. Muszyński, E. Sikora, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 365.

są okazjonalne, często niepedagogiczne, powodujące niedostosowanie dzieci do potrzeb, wartości i celów społecznych¹⁸.

Pośród szeregu zjawisk społecznych istotne znaczenie ma problem przemocy w rodzinie. W *Słowniku socjologicznym* przemoc zdefiniowano jako jeden z głównych, obok groźby, środków przymusu, polegający na użyciu siły fizycznej, przez jednostkę czy grupę, często wbrew obowiązującemu prawu, w celu zmuszenia jakiejś osoby czy członków grupy do określonego działania czy też uniemożliwienia podjęcia działań lub do zaprzestania wykonywania czynności już rozpoczętej, także bezprawne narzucenie władzy¹⁹. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie termin przemoc w rodzinie określa jako jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą²⁰.

Przemoc domowa jest problemem bardzo trudnym i złożonym. Wiele osób nie reaguje na ten problem, zgadzając się w ten sposób na przemoc. Spowodowane jest to mitami i stereotypami (...), które funkcjonują w naszym społeczeństwie. (...) Problemem przemocy domowej jest również przemoc wobec dzieci²¹. Sprawa jest o wiele trudniejsza, ponieważ dzieci nie potrafią mówić o swoim problemie, a otoczenie rzadko reaguje na agresje rodziców wobec dzieci. Przemoc jest zjawiskiem negatywnym, które ma ogromny wpływ na człowieka we wszystkich fazach jego życia. (...) Jeżeli dziecko wyrasta w rodzinie dysfunkcyjnej, niewydolnej wychowawczo, alkoholowej, w której przemoc jest bardzo częstym zjawiskiem staje się ono zalęknione, a lęki towarzyszą mu przez całe życie. Dziecko doświadczające przemocy wstydi się swojej sytuacji rodzinnej i nie chce o niej mówić, czuje się zaniedbane i niekochane. Następstwem przemocy w dzieciństwie są liczne zaburzenia osobowości, nerwice, psychozy i uzależnienia²².

Jeśli kryzys jest krótkotrwały i rodzina ryzyka ma zdolności „regeneracyjne” lub we wczesnej fazie kryzysu zostanie objęta działaniami profilaktyczno-kompensacyjnymi, nie musi stać się rodziną dysfunkcyjną czy patologiczną²³.

¹⁸ H. Cudak, *Dysfunkcje rodziny i jej zagrożenia opiekuńczo-wychowawcze*, Pedagogika rodziny. nr 1(2)/2011, s. 8

¹⁹ K. Olechnicki, P. Załęcki, *Słownik socjologiczny*, Toruń 1988, s. 167

²⁰ Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390)

²¹ *Przemoc w rodzinie*, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html> [dostęp: 11.02.2016r.]

²² por. załącznik nr 1 do uchwały Nr XVIII/150/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 27 kwietnia 2016r. w sprawie przyjęcia "Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie nakielskim na lata 2016 - 2020", s. 9

²³ E. Kantowicz, *Perspektywa transwersalna w badaniu rodziny ryzyka i wsparciu społecznym na rzecz dziecka i rodziny*, https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/4464/1/11_Ewa_Kantowicz_Perspektywa%20transwersalna%20w%20badaniu%20rodziny%20ryzyka_209-223.pdf [dostęp: 18.08.2016r.]

Profilaktyka to podejmowanie działań, skierowanych do różnych grup, we współpracy z różnymi środowiskami i instytucjami które mają na celu zapobieganie pojawieniu się lub rozwojowi zaburzeń, chorób lub innych niekorzystnych zjawisk społecznych²⁴.

Profilaktyka społeczna jest to system metod i środków mających na celu usuwanie przyczyn ujemnych zjawisk społecznych i stwarzanie warunków prawidłowego funkcjonowania i rozwoju jednostek oraz grup społecznych²⁵.

Profilaktyka jest jednym ze sposobów reagowania na rozmaite zjawiska społeczne, które oceniane są jako szkodliwe i niepożądane. Negatywna ocena skłania do traktowania takich zjawisk w kategoriach zagrożeń i podejmowania wysiłków w celu ich eliminacji lub chociaż ograniczenia. Profilaktyka różni się od innych sposobów przeciwdziałania tym, że jest czynnością uprzedzającą, że podejmowana jest zanim takie groźne zjawiska się ujawnią lub rozprzestrzeniają, a ich dolegliwość wymusi dopiero zastosowanie bezpośrednich środków zaradczych. Istotą działań profilaktycznych jest przeciwdziałanie zagrożeniom, których wystąpienie lub spotęgowanie w przyszłości wydaje się wysoce prawdopodobne. Powszechnie uważa się, że skuteczna profilaktyka jest optymalnym sposobem hamowania rozwoju lub ograniczania skali zjawisk uznanych za niekorzystne i dolegliwe społecznie²⁶.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się dwa zasadnicze podziały poziomów profilaktyki. Starą klasyfikację, wprowadzoną w 1957 roku przez Komisję do spraw Chronicznych Chorób, następnie zatwierdzoną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) oraz nową, wprowadzaną stopniowo od 2000 roku²⁷.

I. W zależności od stopnia zagrożenia działania profilaktyczne prowadzone są na trzech poziomach:

- **Profilaktyka pierwszorzędowa** adresowana jest do grupy niskiego ryzyka. Działaniami prewencyjnymi obejmuje się szerokie nie zdiagnozowane populacje. Ma ona dwa cele: promocję zdrowego stylu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji, a przez to zmniejszenie zasięgu zachowań ryzykownych.
- **Profilaktyka drugorzędowa** adresowana jest do grupy podwyższonego ryzyka. Celem działań jest ograniczenie głębokości i czasu trwania dysfunkcji, umożliwienie wycofania się z zachowań ryzykownych (np. poradnictwo rodzinne i indywidualne, socjoterapia).
- **Profilaktyka trzeciorzędowa** adresowana jest do grupy wysokiego ryzyka. Ma ona na celu przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego i degradacji społecznej

²⁴ Profilaktyka, <https://men.gov.pl/zwiekszenie-szans/profilaktyka/profilaktyka.html>, [dostęp: 05.07.2016]

²⁵ B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 1994, s. 545

²⁶ J. Szymańska, J. Zamecka, *Przegląd koncepcji i poglądów na temat profilaktyki*, w: G. Świątkiewicz (red.), *Profilaktyka w środowisku lokalnym*, Warszawa 2002, s. 19

²⁷ J. Szymańska, *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki*, Warszawa 2012, s. 35-39

oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia w społeczeństwie. Głównie jest to leczenie, rehabilitacja i resocjalizacja²⁸.

K. Ostaszewski wskazuje, że tradycyjny podział na trzy stopnie profilaktyki jest nieostry, tzn. nie zawiera jasnych granic między profilaktyką i leczeniem. Z tego powodu został zakwestionowany²⁹. Od 2005 roku jest upowszechniana w krajach Unii Europejskiej zmodyfikowana klasyfikacja.

II. W nowej klasyfikacji również wyróżnia się trzy poziomy, przy czym dotychczasowa profilaktyka trzeciorzędowa została usunięta z obszaru profilaktyki, a w profilaktyce drugorzędowej wydzielono dwa poziomy:

- **Profilaktyka uniwersalna** adresowana jest do całej niezdiagnozowanej populacji i jej podgrup (np. dzieci, młodzieży, dorosłych, kobiet w ciąży). Jej celem jest redukcja czynników ryzyka, ograniczanie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych i zapobieganie nowym przypadkom. Główne działania to dostarczenie wiedzy i uczenie najważniejszych umiejętności psychologicznych i społecznych, niezbędnych do zapobiegania problemom. Pokrywa się z poziomem profilaktyki pierwszorzędowej w starej klasyfikacji.
- **Profilaktyka selektywna** odnosi się do grup zwiększonego ryzyka, które z uwagi na szczególne warunki życiowe podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone występowaniem problemów i zaburzeń (np. dzieci alkoholików, dzieci z domów dziecka). Jej celem jest opóźnianie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych. Główne działania podobne są do działań w profilaktyce uniwersalnej, lecz uwzględniają specyfikę potrzeb i problemów danej podgrupy.
- **Profilaktyka wskazująca** kierowana jest do tych jednostek z grup zwiększonego ryzyka, u których występują wczesne objawy dysfunkcji: różne niepokojące zachowania (np. częste wagary, okresowe upijanie się) i sygnały o pojawianiu się już poważniejszych problemów związanych z zachowaniem (np. kłopoty z policją, w domu). Jej celem jest ograniczenie czasu trwania dysfunkcji. Główne działania to indywidualna diagnoza przyczyn oraz interwencja, także w środowisku rodzinnym. Nie jest to jednak jeszcze terapia.

Działania podejmowane w tych trzech kategoriach (poziomach) profilaktyki różnią się intensywnością i czasem trwania. Im głębszy poziom profilaktyki, tym działania są dłuższe i bardziej intensywne. Równocześnie, im głębszy poziom profilaktyki, tym mniejsza jest liczba odbiorców³⁰.

Z. Gaś opracował koncepcję, zgodnie z którą profilaktyka to proces korygujący niedostatki wychowania, polegający na:

²⁸ J. Szymańska, J. Zamecka, *Przegląd koncepcji i poglądów na temat profilaktyki*, w: G. Świątkiewicz (red.), *Profilaktyka w środowisku lokalnym*, Warszawa 2002, s. 28

²⁹ K. Ostaszewski, *Nowe definicje poziomów profilaktyki*, *Remedium* 2005 Nr 7/8, [dostęp: 17.08.2016r.] http://www.remedium-psychologia.pl/2005_8_21.htm

³⁰ J. Szymańska, *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki*, Warszawa 2012, s. 37-38

- wspieraniu młodego człowieka w konstruktywnym radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu;
- ograniczaniu i likwidowaniu czynników ryzyka, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorganizują zdrowy styl życia;
- inicjowaniu i wzmacnianiu czynników chroniących, które sprzyjają prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.

Tak rozumiana profilaktyka jest procesem różnym od wychowania, ma bowiem odrębne cele. Celem wychowania jest dojrzały człowiek, celem profilaktyki jest kompensowanie niedostatków wychowawczych. Oba te procesy są jednak ściśle ze sobą powiązane, gdyż wychowanie pełni rolę nadrzędną, nadającą profilaktyce sens; profilaktyka tworzy zaś warunki do sprawnego przebiegu procesu wychowawczego i umożliwia realizację celów wychowawczych. Możemy również przyjąć, że oba te procesy mają pewien obszar wspólny; jest nim profilaktyka pierwszorzędowa, będąca wzbogaceniem działań wychowawczych o treści profilaktyczne. (...) Profilaktyka i wychowanie winny opierać się na założeniu, że człowiek niedojrzały nie potrafi jeszcze samodzielnie dokonywać prawidłowych wyborów. Wobec tego często sam dla siebie stanowi zagrożenie. Dlatego prowadzenie dziecka ku dojrzałości jest zarówno wychowaniem jak i profilaktyką. Działania profilaktyczne poprzez swoje działanie zapobiegawcze i korekcyjne, tworzą warunki do sprawnego przebiegu procesu wychowawczego³¹.

Według L. Pytki można wyróżnić profilaktykę wychowawczą, którą należy rozumieć, jako system działań racjonalnych zapobiegających występowaniu i rozpowszechnianiu się zjawisk patologii społecznej³².

Na wszystkich poziomach profilaktyki można wyróżnić pięć podstawowych strategii działania³³.

- **strategie informacyjne**, których celem jest dostarczanie adekwatnych, szczerych i aktualnych informacji o skutkach zachowań ryzykownych. Przy stosowaniu elementów tej strategii musimy pamiętać, że informacja jest skuteczna wówczas, kiedy opiera się na jasno sprecyzowanych zasadach komunikowania się, które dostosowują właściwe informacje do właściwych odbiorców.
- **strategie edukacyjne**, których celem jest pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zakłada się, że rozwój takich umiejętności umożliwi młodym ludziom zaspokajanie najważniejszych potrzeb w akceptowany społecznie sposób. Programy

---

³¹ Z. Gaś, *Profilaktyka w szkole*, Warszawa 2006, s. 33

³² L. Pytka, *Profilaktyka wykojenia społecznego* [w:] *Encyklopedia pedagogiczna (red.)* W. Pomykało, Warszawa 1993, s. 630

³³ por. Z. Gaś, *Profilaktyka w szkole*, Warszawa 2006, s. 40-42;

J. Szymańska, *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki*, Warszawa 2012, s. 39-44

edukacyjne składają się z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować.

- **strategie alternatyw**, których celem jest pomoc w zaspokojeniu ważnych potrzeb (sukcesu, uznania, przynależności, akceptacji) oraz osiąganie satysfakcji życiowej przez stwarzanie możliwości zaangażowania się w działalność artystyczną, sportową, społeczną itp. Działania te polegają na stworzeniu alternatyw dla zachowań ryzykownych w postaci atrakcyjnych dla uczniów zajęć (kluby sportowe, koła zainteresowań, teatry amatorskie, zespoły muzyczne, świetlice środowiskowe, harcerstwo, wolontariat itp.).
- **strategie interwencyjne** zmierzają one do pomagania jednostkom w identyfikowaniu swoich problemów i poszukiwaniu możliwości ich rozwiązania. Podstawowe techniki interwencji to: poradnictwo indywidualne i rodzinne, telefon zaufania, sesje konfrontacyjne, doradztwo rówieśnicze.
- **strategie zmniejszania szkód**, w których adresatem działań są grupy najwyższego ryzyka, wobec których zawiodła wczesna profilaktyka, interwencje, resocjalizacja. W przypadku tej strategii przyjmuje się założenie, że wiele osób nie zrezygnuje z zagrażających zachowań, należy więc zmniejszyć samo zagrożenie.

Działania profilaktyczne kierowane do określonych grup są korzystne dla całej społeczności. Ograniczają rozwój negatywnie ocenianych zjawisk i pozwalają oszczędzić energię i środki, które będą konieczne wtedy, gdy w przypadku zaniechania profilaktyki negatywne zjawiska przyjmą ostrzejszą, bardziej dolegliwą formę. Odpowiednia profilaktyka może chronić społeczeństwo przed ponoszeniem wysokich kosztów działań naprawczych³⁴.

Działania profilaktyczne ukierunkowane na wspomaganie rodziny to:

- 1. Dostarczanie przez specjalistów wszechstronnej wiedzy z zakresu prawidłowości rozwojowych oraz zaburzeń.** Wiedza dostarczana dorosłym zajmującym się wychowaniem powinna obejmować dwa podstawowe nurty. Pierwszy to informacje dotyczące psychospołecznej charakterystyki rozwoju człowieka w różnych jego fazach. Drugi nurt edukacji rodziców to przekazanie wiedzy na temat zachowań ryzykownych, zwłaszcza istotne są informacje o przyczynach podejmowania tych zachowań, objawach, działaniach zapobiegających³⁵.
- 2. Wspomaganie rodziców w nabywaniu takich umiejętności, które sprzyjają lepszej organizacji życia rodzinnego i procesu wychowawczego.** Działania profilaktyczne polegające na usprawnianiu umiejętności wychowawczych osób odpowiedzialnych za rozwój dzieci i młodzieży opierają się na założeniu, że sprawne wywiązywanie się przez dorosłych ze swojej roli wychowawcy sprawi,

³⁴ J. Szymańska, J. Zamecka, *Przegląd koncepcji i poglądów na temat profilaktyki*, w: G. Świątkiewicz (red.), *Profilaktyka w środowisku lokalnym*, Warszawa 2002, s. 31

³⁵ Z. Gaś, *Profilaktyka uzależnień*, Warszawa 1993, s. 118

iz dzieci nie będą przejawiały zachowań dysfunkcyjnych. Działania profilaktyczne w tym zakresie realizowane są poprzez programy profilaktyczne oparte w dużej mierze na pracy warsztatowej z rodzicami³⁶. Pośród najważniejszych celów długofalowych wymienić należy m. in: uświadomienie rodzicom, że skuteczne wychowanie powinno być oparte na jasnym i czytelnym systemie wartości, pogłębienie refleksji rodziców na temat skuteczności określonych metod wychowawczych³⁷.

3. Stwarzanie warunków do rozwijania koncepcji samopomocy; osoby doświadczające podobnych problemów łączą się w mniej lub bardziej formalne grupy i podejmują walkę z przeżywanymi trudnościami. Ruchy samopomocy. Istotą działania grup samopomocowych jest wsparcie, jakie rodzicom zapewniają inni rodzice, a więc osoby, które doświadczają analogicznych problemów, przeżywają podobne troski i niepokoje oraz mają taki sam cel: uchronić swoje dzieci, rodziny przed zachowaniami ryzykownymi i ich skutkami³⁸.

Najsukuteczniejszą metodą wspierania rodzin z zaburzoną strukturą winno być kompleksowe działanie, ukierunkowane na wszystkich członków rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem problemów dzieci i młodzieży znajdującej się w tej rodzinie. Wszelaka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielenia rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umocnienia własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielanie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych³⁹.

4. RYS STATYSTYCZNY ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc domowa nie jest czynem jednorazowym. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię. Jeżeli w ogóle dochodzi do ujawnienia przemocy, to zwykle za ostatnimi incydentami stoją lata wydarzeń, które budowały fundamenty przemocy⁴⁰.

Określenie dokładnej liczby przypadków przemocy i liczby ofiar jest bardzo trudne, ponieważ bardzo dużo ofiar przemocy (zwłaszcza kobiety) ukrywa swój problem. Ofiary łudzą się, że w końcu coś się zmieni, nie chcą rozbijać rodziny, wstydzą się swojej sytuacji życiowej. Problemem przemocy domowej jest również przemoc wobec dzieci. W 2012 roku Policja zarejestrowała 19.172 małoletnich ofiar przemocy domowej, w roku 2014 wartość ta znacznie wzrosła i wynosiła 21.055 dzieci. Natomiast w roku 2015 odnotowano 17.392 małoletnie ofiary przemocy⁴¹.

³⁶ Z. Gaś, *Profilaktyka uzależnień*, Warszawa 1993, s. 130-131

³⁷ por. J. Szymańska, *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki*, Warszawa 2000, s. 104-105

³⁸ Z. Gaś, *Profilaktyka uzależnień*, Warszawa 1993, s. 118, 152

³⁹ por. załącznik nr 1 do uchwały Nr XVII/138/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie przyjęcia Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2016-2020, s. 66

⁴⁰ L. Albański, *Wybrane zagadnienia z patologii społecznej*, Jelenia Góra 2010, s. 26

⁴¹ *Przemoc w rodzinie*, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html> [dostęp: 11.02.2016r.]

Według policyjnych statystyk największą liczbę ofiar przemocy w rodzinie w ostatnich latach stanowią kobiety, następnie dzieci⁴².

Tabela 1. Działania podjęte przez Policję w procedurze „Niebieskie Karty”.

wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	51 292	61 047	77 808	75 495
• w tym wszczynających procedurę	44 146	50 934	63 467	61 133
• w tym dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury	7 146	10 113	14 341	14 362
Ogólna liczba ofiar przemocy	76 993	86 797	105 332	97 501
• w tym małoletnich	19 172	19 254	21 055	17 392
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	51 531	61 450	78 489	76 034
• w tym nieletnich	281	255	397	306
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	31 387	37 650	50 073	48 841
• w tym nieletnich	49	34	49	39
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	527	426	346	275

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji - <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html> [dostęp: 11.02.2016r.]

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” obejmującej ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedura wszczynana jest w sytuacji, gdy dany podmiot w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych powziął podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie na przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (pracownik socjalny),
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji (funkcjonariusz),
- oświaty,
- ochrony zdrowia (osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny).

Ponadto zakłada możliwość powiadomienia przez jednostkę policji odpowiednich podmiotów zewnętrznych, które z racji prowadzonej działalności są także zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie⁴³.

⁴² M. Lewoc, *Diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce*, <https://ms.gov.pl/pl/probacja/2014/download,2782,3.html> [dostęp: 22.03.2016r.]

⁴³ art. 9d ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390)

Według danych statystycznych Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie w 2015 roku liczba dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego według rodzajów przestępstw przeciwko rodzinie i opiece wyniosła 85 osób, gdzie w roku 2013 wartość ta była znacznie wyższa tj. 116 mężczyzn.

Tabela 2. Dane statystyczne Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2013 - 2015.

Lp.	jednostka	wyszczególnienie	2013		2014		2015	
			ogółem	w tym mężczyźni	ogółem	w tym mężczyźni	ogółem	w tym mężczyźni
1	Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią	Liczba dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego według rodzajów przestępstw przeciwko rodzinie i opiece - art. 206 - art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.)	61	61	76	76	53	53
		• w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną - art. 207 k. k.	19	19	32	32	27	27
		• uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego – art. 209 k. k.	41	41	44	44	26	26
2	Sąd Rejonowy w Szubinie	Liczba dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego według rodzajów przestępstw przeciwko rodzinie i opiece - art. 206 - art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.)	55	54	31	31	33	32
		• w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną - art. 207 k. k.	29	29	15	15	21	20
		• uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego – art. 209 k. k.	26	25	16	16	12	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie.

Zgodnie z danymi Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie w 2015 roku było łącznie 100 zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy w rodzinie wobec dorosłych i małoletnich. Na podstawie danych za lata 2013 – 2015 można zaobserwować, że wartość ta uległa obniżeniu.

Tabela 3. Dane statystyczne Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2013 - 2015.

Lp.	wyszczególnienie	Prokuratura Rejonowa w Szubinie			Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015
1	Liczba zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy w rodzinie wobec dorosłych i małoletnich	81	65	51	51	52	49
2	Liczba stwierdzonych przestępstw w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko rodzinie i opiece - art. 206 - art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.)	169	162	123	126	183	151
	• w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną - art. 207 k.k.	81	46	45	40	53	48

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie.

Z analizy danych Komendy Powiatowej Policji w Nakle nad Notecią wynika, że problem przemocy domowej na terenie powiatu nakielskiego występuje częściej w mieście niż na wsi. Prawie 93% osób podejrzewanych o przemoc to mężczyźni. Liczba podejrzewanych sprawców będących pod

wpływem alkoholu wynosiła 82% co potwierdza tezę, że jest to jedna z głównych przyczyn występowania przemocy domowej.

Tabela 4. Działania podjęte przez Policję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2013 – 2015.

Lp.	wyszczególnienie	2013	2014	2015
1	Liczba interwencji domowych ogółem	1 743	1 095	879
2	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	108	208	189
	• w tym wszczynających procedurę	92	154	123
	• w tym dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury	16	54	66
3	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	108	208	189
	• miasto	48	119	100
	• wieś	60	89	89
4	Ogólna liczba ofiar przemocy	176	239	216
	• w tym małoletnich	54	18	23
5	Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	111	210	190
	• w tym nieletnich	0	4	0
6	Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	71	155	156
	• w tym nieletnich	0	2	0
7	Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	0	0	4
8	Ogólna liczba zatrzymanych osób podejrzewanych o przemoc w rodzinie	70	56	135
	• w tym nieletnich	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nakle nad Notecią.

Biorąc pod uwagę dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu nakielskiego w 2012 roku pomocy i wsparcia z tytułu przemocy w rodzinie udzielono 57 rodzinom, w kolejnym okresie opieką objęto 41 rodzin, a w 2014 roku 55 rodzin.

Tabela 5. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2012 – 2014.

wyszczególnienie		2012	2013	2014
gm. Kcynia	liczba rodzin	33	2	0
	liczba osób w rodzinach	136	10	0
gm. Mrocza	liczba rodzin	3	2	1
	liczba osób w rodzinach	12	7	4
gm. Nakło nad Notecią	liczba rodzin	9	20	26
	liczba osób w rodzinach	30	75	101
gm. Sadki	liczba rodzin	8	8	23
	liczba osób w rodzinach	26	22	83

gm. Szubin	liczba rodzin	2	9	7
	liczba osób w rodzinach	7	40	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

W sierpniu 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która nałożyła na gminy obowiązek utworzenia gminnych zespołów interdyscyplinarnych⁴⁴. Zespół ma za zadanie m. in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą. Na terenie powiatu działa pięć zespołów przy gminnych ośrodkach pomocy społecznej w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie.

---

⁴⁴ por. art. 6 ust.2 pkt 4 i 9b ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010 nr 125, poz. 842)

Tabela 6. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (zespoły interdyscyplinarne, grupy robocze)

Rodzaj działania	wskaźnik		Gm. Kcynia		Gm. Mrocza		Gm. Nakło n/Not.		Gm. Sadki		Gm. Szubin		
			2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	
Utworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych	Liczba utworzonych zespołów interdyscyplinarnych		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	Liczba posiedzeń zespołów		4	4	5	103	6	4	4	4	4	4	
	Liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych	ogółem	132	126	52	9	55	23	0	24	0	0	
		w tym dzieci	ogółem	44	39	4	0	25	9	0	0	0	0
			w tym niepełnosprawne	5	2	0	0	2	0	0	0	0	0
	Liczba rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych		38	37	39	0	14	7	0	0	0	0	
	Liczba utworzonych grup roboczych		37	37	24	30	97	80	23	24	32	28	
	Liczba posiedzeń grup		86	101	116	103	407	240	42	46	88	82	
	Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	ogółem	132	126	0	62	498	247	23	35	97	96	
		w tym dzieci	ogółem	44	39	0	7	181	19	0	0	38	33
w tym niepełnosprawne			5	2	0	0	13	0	0	0	1	3	
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych		38	37	0	0	141	99	23	24	32	28		

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina na podstawie sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Tabela 7. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie poradnictwa.

Rodzaj działania	wskaźnik		Gm. Kcynia		Gm. Mrocza		Gm. Nakło n/Not.		Gm. Sadki		Gm. Szubin		
			2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	
Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego zawodowego i rodzinnego.	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie		132	126	335	28	130	113	23	24	97	96	
	Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	ogółem	132	126	0	0	130	113	10	24	29	29	
		w tym	medycznego	0	3	0	0	0	1	2	1	0	0
			psychologicznego	13	26	224	278	0	0	10	24	12	14
			prawnego	6	7	111	125	0	0	0	5	6	6
			socjalnego	74	97	24	1295	130	109	23	24	9	9
zawodowego i rodzinnego	39		29	0	0	0	3	0	7	2	0		

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina na podstawie sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2014 – 2015.

Tabela 8. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.

rok	Rodzaj działania	wskaźnik	Gm. Kcynia	Gm. Mrocza	Gm. Nakło n/Not.	Gm. Sadki	Gm. Szubin	
2014	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	12	2	17	11	4	
		Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	37	20	126	23	37	
		Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	37	17	85	5	29	
		Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	56	22	141	23	32	
		Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym	38	24	97	23	32	
		Liczba spraw zakończonych w wyniku:	ustania przemocy w rodzinie	9	22	40	17	23
			brak zasadności podejmowania działań	0	2	14	0	3
Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	0	6	12	0	23			
2015	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	10	3	19	5	5	
		Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	37	0	143	14	28	
		Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	36	0	134	11	27	
		Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	60	0	99	24	46	
		Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym	37	0	80	19	28	
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w przypadku:	ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	19	0	81	5	26
rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	1		0	8	0	7		

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina na podstawie sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2014 – 2015.

Tabela 9. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.

Rodzaj działania	wskaźnik	Gm. Kcynia		Gm. Mrocza		Gm. Nakło n/Not.		Gm. Sadki		Gm. Szubin	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	Liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc	5	4	0	1	4	7	0	2	0	2

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina na podstawie sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2014 – 2015.

Przemoc w wychowaniu rodzinnym ma dalekosiężne konsekwencje wykraczające poza jednostkowe losy poszczególnych członków rodziny. Zjawisko to podlega regułom społecznego dziedziczenia zachowań o charakterze krzywdzącym⁴⁵. Badania wykazują, że 60% dzieci doświadczających powstającej przemocy ujawnia problemy przystosowawcze. Dzieci, u których w rodzinie dokonuje się przemoc, narażone są na dwa rodzaje zagrożeń:

- mogą bezpośrednio doznawać przemocy,
- mogą być świadkiem przemocy wobec członków rodziny.

W obu sytuacjach dzieci doznają urazów zarówno fizycznych, jaki i psychologicznych. Dorastają z silnym poczuciem wstydu i winy, często czują się odpowiedzialne za postępowanie rodziców⁴⁶.

5. ANALIZA SWOT

Tabela 10. Analiza SWOT dla działań profilaktycznych w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu nakielskiego.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej, • wysoka świadomość rangi problemu przemocy w rodzinie podmiotów działających w tym obszarze, • umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału kadrowego w realizacji zadań z zakresu problematyki przemocy, • stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” przez Policję i pomoc społeczną, • prowadzenie akcji promujących bezpieczeństwo, • praca asystentów rodziny, • programy osłonowe i profilaktyczne, • grupy samopomocowe i grupy wsparcia, • realizacja projektów finansowanych ze środków zewnętrznych w tym z UE • poradnictwo rodzinne, • praca interdyscyplinarna w obszarze wsparcia rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> • istniejące w społeczeństwie mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie, • brak całodobowej lokalnej infolinii dla rodzin w kryzysie, w tym związanym z przemocą domową, • duże obciążenie pracowników socjalnych zadaniami administracyjnymi, • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności, • brak systemowego i kompleksowego wsparcia rodzin wieloproblemowych, • słaba dostępność do poradnictwa specjalistycznego, • słabo rozwinięte zaplecze placówek i instytucji działających w celu poprawy życia i rozwoju społecznego rodzin problemowych, • niechęć do korzystania z dostępnych form wsparcia, • niskie kompetencje społeczne i zawodowe rodziców.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zmiany legislacyjne dotyczące działań na rzecz rodzin i dzieci, • możliwość pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł w tym funduszy unijnych na realizację programów z zakresu przeciwdziałania przemocy, • kampanie informacyjne wpływające na wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy domowej w tym zwiększające wiedzę na temat możliwości uzyskania pomocy i placówek oferujących pomoc, 	<ul style="list-style-type: none"> • niewydolność wychowawcza rodzin, problemy alkoholowe członków rodzin, • poczucie bezradności i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, • negatywne wzorce zachowań społecznych, • ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy, • bierność świadków przemocy w rodzinie, • dziedziczenie wyuczonej bezradności, • marginalizacja społeczna rodzin,

⁴⁵ G. Szabelska, *Dziecko krzywdzone w rodzinie – szkolna prodiagnoza zjawiska*, http://kpsw.edu.pl/pobierz/wydawnictwo/noe4/187_Grazyna%20Szabelska.pdf [dostęp: 05.09.2016r.]

⁴⁶ L. Albański, *Wybrane zagadnienia z patologii społecznej*, Jelenia Góra 2010, s. 29 - 30

<ul style="list-style-type: none"> • oferty szkoleniowe dostosowane do potrzeb osób zawodowo i społecznie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, • rozwijanie poradnictwa rodzinnego, • realizowanie warsztatów zwiększających umiejętności wychowawcze rodziców.	<ul style="list-style-type: none"> • stygmatyzacja rodzin, • bierność rodzin w rozwiązywaniu problemu, • wzrost zagrożenia rozwojem zjawisk patologicznych.
--	--

Źródło: opracowanie własne.

6. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

6.1 Obszar, cele i kierunki działania programu

Celem głównym programu jest propagowanie i podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy osobom i rodzinom niewydolnym wychowawczo i/lub zagrożonym zjawiskiem przemocy. W odniesieniu do wskazanych założeń określono główne obszary problemowe, wyznaczono cele szczegółowe i kierunki działania programu.

Tabela 11. Obszary, cele i kierunki działania programu.

CEL GŁÓWNY: PROPAGOWANIE I PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH W ZAKRESIE UDZIELANIA SPECJALISTYCZNEJ POMOCY OSOBOM I RODZINOM NIEWYDOLNYM WYCHOWAWCZO I/LUB ZAGROŻONYM ZJAWISKIEM PRZEMOCY		
Obszar działania	Cel szczegółowy	Kierunek działania
Profilaktyka i edukacja społeczna.	zwiększenie świadomości społecznej na temat istniejących form pomocy i zagrożeń dla rodziny i dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • szeroko prowadzona polityka informacyjna na temat istniejących form pomocy i zagrożeń dla rodziny i dziecka, • podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych oraz pomocowych skierowanych do społeczności lokalnej.
	propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich oraz stylu życia wolnego od przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • angażowanie rodziców w procesy edukacyjne i wychowawcze dzieci i młodzieży przy współpracy z placówkami oświatowymi i wychowawczymi, • zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego (w tym rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego), • opracowywanie i realizacja programów, akcji i innych przedsięwzięć mających na celu propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich, • promowanie właściwych postaw społecznych wolnych od przemocy.
	zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • propagowanie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie i jego postrzegania przez społeczeństwo, • opracowywanie i realizacja programów, akcji i innych przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie przemocy w tym w rodzinie, • udział w kampaniach społecznych mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie (w tym w środkach masowego przekazu).
Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy.	usprawnianie systemu wsparcia osób i rodziny w procesie opieki i wychowania dzieci	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji i standardu usług świadczonych przez instytucje pomagające dziecku i rodzinie, • doskonalenie zintegrowanego systemu współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie wsparcia osób i rodzin w tym zagrożonych przemocą w rodzinie, • rozwój infrastruktury społecznej w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, • rozwój interdyscyplinarnych form pomocy, opieki i wsparcia dzieci i rodzin, • rozwijanie zabezpieczenia socjalnego dla dzieci i rodzin, • zwiększenie i rozszerzenie dostępności usług dla rodzin zastępczych.
	udzielanie wsparcia i pomocy osobom i rodzinom w tym zagrożonym przemocą w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększanie szans edukacyjnych i dostępności do placówek oświatowych dzieci i młodzieży, • prowadzenie specjalistycznego poradnictwa (w tym pomoc prawna, pomoc psychologiczna, terapia indywidualna i grupowa), • realizacja pracy socjalnej oraz usług wspierających i edukacyjnych, • inicjowanie i realizacja lokalnych programów, akcji i innych przedsięwzięć na rzecz pomocy rodzinom i dzieciom, • realizacja działań z zakresu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Źródło:

opracowanie

własne.

6.2 Adresaci, realizatorzy i partnerzy programu

ADRESACI

Program skierowany jest do:

- osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie i/lub niewydolnych wychowawczo,
- dzieci i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym,
- osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i niedostosowanych społecznie,
- społeczeństwa lokalnego,
- innych osób i podmiotów zaangażowanych w działalność profilaktyczną.

REALIZATORZY

Program będzie realizowany głównie przez jednostki samorządu terytorialnego przy współpracy z organami, instytucjami, służbami i organizacjami pozarządowymi, Kościołem i związkami wyznaniowymi oraz innymi podmiotami w tym w szczególności:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nakle nad Notecią,
- Powiatowa Komenda Policji w Nakle nad Notecią,
- Punkt Interwencji Kryzysowej w Nakle nad Notecią,
- placówki oświatowe.

6.3 Wskaźniki realizacji programu

Obszar działania: Profilaktyka i edukacja społeczna

- liczba i rodzaj upowszechnianych informacji na temat istniejących form pomocy i zagrożeń dla rodziny i dziecka oraz zjawiska przemocy w rodzinie i jego postrzegania przez społeczeństwo,
- liczba podjętych działań profilaktyczno-edukacyjnych oraz pomocowych skierowanych do społeczności lokalnej,
- liczba udzielonych porad specjalistycznych w tym prawnych, psychologicznych, terapeutycznych,
- liczba opracowanych i zrealizowanych programów, akcji i innych przedsięwzięć mających na celu promowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich oraz postaw społecznych wolnych od przemocy,
- liczba opracowanych i zrealizowanych programów, akcji i innych przedsięwzięć oraz podjętych kampanii społecznych mających na celu przeciwdziałanie przemocy w tym w rodzinie.

Obszar działania: Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy.

- liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb społecznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- rejestr instytucji, placówek, ośrodków wsparcia działających na rzecz dzieci i rodzin niewydolnych wychowawczo i/lub zagrożonych zjawiskiem przemocy,
- liczba dzieci i młodzieży uczęszczająca do placówek oświatowych,
- liczba zainicjowanych i/lub zrealizowanych lokalnych programów, akcji i innych przedsięwzięć na rzecz pomocy rodzinom i dzieciom.

6.4 Źródła finansowania programu

Program będzie finansowany z różnych źródeł tj.:

- budżet państwa,
- budżet powiatu,
- zewnętrzne środki finansowe,
- inne źródła.

6.5 Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja zapisów programowych polega na systematycznej ocenie realizowanych działań programowych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie koordynować monitorowanie programu, które odbywać się będzie w oparciu o wskaźniki realizacji projektu.

Program będzie podlegał ewaluacji w oparciu o dane zebrane podczas monitoringu przeprowadzonego na podstawie informacji z jednostek współuczestniczących w realizacji programu. Realizacja Programu zależeć będzie od współpracy z organami, instytucjami, służbami i organizacjami pozarządowymi oraz Kościołem i związkami wyznaniowymi działającymi na terenie powiatu nakielskiego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie składało sprawozdanie Radzie Powiatu z realizacji Programu raz do roku w ramach corocznego sprawozdania z działalności Centrum.

7. PODSUMOWANIE

Program służący działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie nakielskim na lata 2017-2020 zakłada, że regularne prowadzenie wśród środowiska lokalnego w tym dzieci

i młodzieży z rodzin zagrożonych przemocą zajęć o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym i ochronnym umożliwi poznanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych oraz rozpowszechnienie właściwych kontaktów interpersonalnych. Zakłada się, że podjęte działania skłonią jednostki do przeanalizowania stosowanych stylów i postaw rodzicielskich oraz staną się zachętą do współpracy rodziców/opiekunów z dziećmi, a w konsekwencji przyczynią się do wzmocnienia poczucia własnej wartości i poprawy relacji w rodzinie.

8. ZAŁĄCZNIKI

Tabela 1. Działania podjęte przez Policję w procedurze „Niebieskie Karty”	15
Tabela 2. Dane statystyczne Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2013 - 2015.	16
Tabela 3. Dane statystyczne Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2013 - 2015.....	16
Tabela 4. Działania podjęte przez Policję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2013 – 2015.	17
Tabela 5. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2012 – 2014.	17
Tabela 6. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (zespoły interdyscyplinarne, grupy robocze)	19
Tabela 7. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie poradnictwa.....	19
Tabela 8. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie. .	20
Tabela 9. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.	20
Tabela 10. Analiza SWOT dla działań profilaktycznych w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu nakielskiego.	21
Tabela 11. Obszary, cele i kierunki działania programu.	23